

Innst. 138 S

(2011–2012)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Prop. 34 S (2011–2012) og Prop. 42 S (2011–2012). Endringer i Prop. 34 S (2011–2012)

Innstilling fra næringskomiteen om eksportfinansiering

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

I kjølvannet av finanskrisen i 2008 ble det satt i gang et omfattende internasjonalt arbeid for å styrke finansinstitusjoners soliditet. Som en del av dette arbeidet er regelverket for store engasjementer for kredittinstitusjoner skjerpet. Hvis Eksportfinans skal tilfredsstillende dette regelverket, må foretaket oppkapitaliseres for å kunne fortsette med samme størrelse på utlån som ikke er garantert av GIEK. Det har ikke lyktes Eksportfinans og de største eierne å komme frem til en oppkapitaliseringsplan som vil sikre en eksportfinansieringsordning som etter regjeringens syn på en tilstrekkelig robust måte vil møte kundenes behov og fremtidige krav til soliditet.

For å sikre videreføringen av et konkurransedyktig eksportfinansieringstilbud til norsk eksportnæring foreslår regjeringen i denne proposisjonen å opprette en eksportfinansieringsordning i statlig regi. I en overgangsperiode vil det også være behov for en midlertidig eksportfinansieringsordning (overgangsordning) i samarbeid med Eksportfinans. Den midlertidige ordningen innebærer at Eksportfinans fungerer som tilrettelegger for eksportfinansieringstilbudet i Norge på vegne av staten, mens staten er motpart i låneavtalene. Den midlertidige eksportfinansieringsordningen vil fungere inntil en ny, permanent, statlig ordning er på plass senest 1. juli 2012.

1.2 Dagens tilbud

Ordningen med subsidierte fastrentelån (CIRR-lån), den såkalte 108-ordningen, ble opprettet i 1978. Utgangspunktet for ordningen er den OECD-tilknyttede avtalen «Arrangement on Officially Supported Export Credits». Avtalen regulerer konkurransen mellom OECD-landene bl.a. når det gjelder rente- og avdragsvilkår for offentlig støttede lån ved kapitalvareeksport. Ordningen skal bidra til at norske eksportører av kapitalvarer kan konkurrere på like vilkår med andre eksportører med nasjonale eksportkreditordninger. 108-ordningen har vært administrert av Eksportfinans så lenge den har eksistert.

Eksportfinans har som formål å utvikle og tilby konkurransedyktige finanstjenester til norsk eksportindustri. I tillegg til CIRR-lån gjennom 108-ordningen tilbyr Eksportfinans også lån med markedsrente til prosjekter som kvalifiserer til CIRR-rente. Selskapet yter også andre lån til markedsrente mot bankgaranti.

CIRR-lån kan utgjøre inntil 85 pst. av verdien av eksportkontrakten for kapitalvarer og -tjenester. For skipskontrakter kan CIRR-lån dekke inntil 80 pst. av kontraktsverdien.

Eksportfinans får kompensasjon for å forvalte 108-ordningen gjennom en margin på hvert enkelt utestående CIRR-lån. Staten bærer følgelig en risiko knyttet til ordningens økonomiske resultat.

På grunnlag av Stortingets årlige fullmaktsvedtak gis Eksportfinans tilsagn om statlig dekning av fremtidige underskudd knyttet til nye lånetilsagn i vedkommende år. Underskuddet i ett år dekkes av en bevilgning på statsbudsjettet to år senere, under kap. 934 Internasjonaliseringstiltak, post 73 Støtte ved kapitalvareeksport. I tillegg dekkes rentegodtgjørelse til Eksportfinans for den mellomværende perioden frem til utbetalingstidspunktet. Det vises til nærmere

omtale av ordningen i Prop. 1 S (2011–2012) Nærings- og handelsdepartementet, under kap. 934 post 73.

1.3 Den aktuelle situasjonen for Eksportfinans ASA

I tråd med formålet med EØS-avtalen blir EUs nye finansmarksregler som hovedregel tatt inn i EØS-avtalen og gjennomført i norsk rett. EUs kapitalkravsdirektiv, direktiv 2006/48/EF («Capital Requirements Directive», CRD), ble endret 16. september 2009 ved endringsdirektiv 2009/111/EF («CRD II»). Regelverket skulle gjennomføres i EU med ikrafttredelse 1. januar 2011. Som oppfølging fastsatte Finansdepartementet 20. desember 2010 endringer i forskrift 22. desember 2006 nr. 1615 om store engasjementer, med virkning fra 1. januar 2011. En av endringene innebærer at engasjementer med andre finansinstitusjoner nå skal vektes 100 pst. i beregningen av samlet engasjement.

For at Eksportfinans skal tilfredsstille de nye reglene må maksimal eksponering mot enkeltkunder eller finansinstitusjoner ved bankgaranti bli redusert fra om lag 7 mrd. kroner til om lag 1,4 mrd. kroner gitt dagens ansvarlige kapital i selskapet. På grunnlag av innspillene fra Eksportfinans fastsatte Finansdepartementet en overgangsregel for Eksportfinans i forskriften om store engasjementer, slik at selskapet kunne benytte de tidligere reglene om store engasjementer fram til 31. desember 2011, jf. forskriften § 15 annet ledd. Eksportfinans ble i brev 19. oktober 2011 fra Finansdepartementet informert om at overgangsregelen ville bli forlenget fram til og med 31. desember 2012, og at Eksportfinans ikke kunne få permanent unntak fra de nye reglene.

Eksportfinans' tilknytning til staten gjennom forvaltningen av 108-ordningen og statens eierandel på 15 pst. har trolig bidratt til selskapets høye kredittrating. Da Eksportfinans ble nedgradert to nivåer av ratingbyrået Moody's 28. oktober 2011, mistet selskapet et av sine viktigste konkurransefortrinn.

Som følge av de nye reglene og markedets reaksjoner er Eksportfinans' evne til å yte et konkurransekydig eksportfinansieringstilbud til norsk industri sterkt redusert. Eksportfinans har i samarbeid med sine største eiere, inkludert staten, vurdert ulike oppkapsleringsmodeller, slik at tilbudet til næringslivet kan videreføres. Det har ikke lyktes i denne dialogen å komme frem til et tilfredsstillende forslag.

1.4 Permanent statlig ordning med CIRR-lån og CIRR-kvalifiserte markedslån

Dersom Eksportfinans ikke er i stand til å videreføre sitt nåværende tilbud, vil eksportfinansieringstilbudet til norsk eksportnæring bli forverret. Nærings- og handelsdepartementet har vurdert en rekke løsnin-

ger på denne utfordringen, basert på kriterier om at tilbudet til kundene skal være like godt, at løsningen skal være kostnadseffektiv og at den må være innenfor gjeldende lover og regler, slik som kapitaldekningskrav, anskaffelsesregelverket og statsstøtteregelverket.

Basert på disse kriteriene mener regjeringen at en ordning i statlig regi med innlån fra statskassen vil være den beste løsningen. En ordning i statlig regi vil være mer robust mot svingninger i finansmarkedene enn dagens ordning og vil ikke berøres av kapitalkrav. Kundene vil oppleve det samme tilbudet både i gode og dårlige tider. Det vil heller ikke være noen øvre engasjementsgrense. En forutsetning for en slik ordning er at markedslånene må gis slik at de ikke innebærer statsstøtte.

Det fremstår som mest hensiktsmessig å opprette et statlig organ som står for det CIRR-kvalifiserte eksportfinansieringstilbudet i Norge. Med et statlig organ vil ikke oppkapslering være nødvendig ettersom kapitalkravene ikke kommer til anvendelse. Departementet vil fremme forslag til Stortinget om endelig organisasjonsform. Det legges opp til at det statlige organet for eksportfinansiering skal ha et eget styre. Styret fatter vedtak i alle enkeltsaker og ansetter adm. direktør. Det legges videre opp til at organet skal videreføre det CIRR-kvalifiserte eksportfinansieringstilbudet som Eksportfinans har i dag.

Dersom opprettelsen av et nytt organ skulle bli definert som en virksomhetsoverdragelse, kan ansatte få rettigheter knyttet til overføringen av arbeidsoppgaver. Nærings- og handelsdepartementet vil i samarbeid med berørte parter utrede spørsmålet om virksomhetsoverdragelse nærmere, og komme tilbake med informasjon til ansatte og til den praktiske gjennomføringen i denne forbindelse. Det vil bli opprettet et interimsstyre som kan håndtere organisatorisk arbeid knyttet til oppstarten av den permanente ordningen, så raskt som mulig.

1.5 Endringsforslag knyttet til Prop. 42 S (2011–2012)

Etter at Prop. 34 S (2011–2012) Eksportfinansiering ble lagt frem, har det fremkommet ny informasjon som tilsier at det er behov for å fremme enkelte nye forslag til vedtak, og endre noen tidligere forslag til vedtak i Prop. 34 S (2011–2012). I Prop. 42 S (2011–2012) legger Nærings- og handelsdepartementet frem endringsforslag knyttet til Prop. 34 S (2011–2012).

Inntil en permanent statlig eksportfinansieringsordning er på plass, er det foreslått å organisere en overgangsordning hvor Eksportfinans vil fungere som tilrettelegger, mens staten er långiver. Overgangsordningen vil først kunne tre i kraft når Stortinget og styret i Eksportfinans har fattet de nødvendige

vedtak og en overgangsavtale mellom staten og Eksportfinans er klar. I mellomperioden (interimperioden) frem til en overgangsordning er operativ, har ikke regjeringen nødvendige fullmakter til å utbetale lån.

I Prop. 34 S (2011–2012) er det foreslått for Stortinget, jf. forslag til vedtak V, at Nærings- og handelsdepartementet kan overta lån som er honorert fra Eksportfinans ASA fra 18. november 2011 og frem til en overgangsordning er på plass. Dette ble gjort for at det ikke skulle bli stopp i tilbudet til næringslivet. Etter at proposisjonen ble lagt frem, har det i dialogen med Eksportfinans kommet frem flere forhold som gjør det nødvendig å endre dette forslaget. Innsideproblematikk gjorde det vanskelig å involvere Eksportfinans før Prop. 34 S (2011–2012) ble fremlagt.

I Prop. 34 S (2011–2011) legger regjeringen til grunn at overgangsordningen skal sørge for utbetaling av lån til CIRR-kvalifiserte prosjekter der Eksportfinans allerede har gitt tilsagn, men ikke utbetalt lånene. I tillegg skal overgangsordningen sørge for tilsagn om nye CIRR-kvalifiserte lån og eventuell utbetaling av disse. Eksportfinans vil fortsette å forvalte en betydelig portefølje av lån som er gitt tidligere, både lån gitt til CIRR-kvalifiserte prosjekter, og andre former for markedslån mange år fremover. Endringene som foreslås i Prop. 42 S (2011–2012) endrer ikke på dette faktum.

1.5.1 Overtakelse av delutbetalte lån

Mange av de lånene som skal utbetales i interimperioden og senere er delutbetalinger. Dette gjelder hovedsakelig store lånefasiliteter med mange långivere (syndikater), hvor Eksportfinans er långiver for en del av lånet. Eksportfinans kan da ha flere delutbetalinger på sin del av lånet. I Prop. 34 S (2011–2012) er det lagt til grunn at staten kun skal overta eller tre inn i den delen av lånet som kommer til utbetaling etter 18. november 2011.

Eksportfinans har anmodet om at staten overtar hele engasjementet der det har vært delutbetalinger før 18. november 2011, både der det i låneavtalene ligger begrensninger med hensyn til å overdra deler av lånet og der slike begrensninger ikke er til stede. Med hele engasjementet menes Eksportfinans' del av lånet, dersom det er flere låntakere i lånefasiliteten. De deler av lånene som allerede er utbetalt, og som Eksportfinans ber staten om å ta over sammen med nye utbetalinger, utgjør om lag 7 mrd. kroner. Nye utbetalinger på disse lånene utgjør om lag 5,4 mrd. kroner. Sistnevnte beløp er det tatt høyde for i bevilgningsforslaget på 30 mrd. kroner for overgangsfasen som ble fremmet i Prop. 34 S (2011–2012).

1.5.2 Tilsagn

I proposisjonsteksten i Prop. 34 S (2011–2012) fremgår det at 30 mrd. kroner gjelder utbetalinger og overtakelse av noen lån. Samtidig bes det i vedtak IV i proposisjonen om en samlet ramme for tilsagn og utbetalinger på 30 mrd. kroner. Det er behov for å skille fullmakt om tilsagn fra faktiske utbetalinger, ettersom tilsagnsvolumet normalt er mange ganger høyere enn det som kommer til utbetaling. I 108-avtalen med Eksportfinans har det ikke vært satt tak for tilsagn. På bakgrunn av bevilgningsforslaget under kap. 934 post 90 er det ikke behov for egen fullmakt knyttet til utbetaling av lån.

1.5.3 Departementets vurderinger

Vurderingen fra eksterne juridiske rådgivere er at det normalt er praktisk mulig å dele opp lån der det har vært delutbetalinger, slik at staten kun overtar den delen som kommer til utbetaling etter 18. november 2011. Samtidig presiserer rådgiverne at dette vil kunne avhenge av utformingen i de enkelte låneavtalene og kan være ressurs- og tidkrevende.

Departementet foreslår på den bakgrunn at staten skal kunne overta hele slike lån, dvs. også de deler av lånet hvor Eksportfinans har foretatt delutbetalinger før 18. november 2011. Med hele lån menes Eksportfinans' del av lånet, dersom det er flere låntakere i lånefasiliteten.

For flere lån som skulle komme til utbetaling etter at Prop. 34 S (2011–2012) ble lagt fram har Nærings- og handelsdepartementet informert Eksportfinans om at staten, med forebehold om Stortingets samtykke, er villig til å overta hele lånebeløpet, også det som har vært utbetalt før 18. november 2011.

I en situasjon hvor låntakere som skal reforhandle rentemarginene ikke greier å skaffe seg alternativ finansiering og Eksportfinans sier opp lånet, vil låntakerne kunne stå overfor et mulig mislighold av lån, med de konsekvenser dette innebærer. Departementet foreslår på den bakgrunn at staten skal kunne overta hele slike lån i en refinansieringssituasjon, dersom låntaker ikke finner alternativ finansiering. Med hele lån menes Eksportfinans' del av lånet, dersom det er flere låntakere i lånefasiliteten. Reforhandling av rentemarginene med staten som motpart må være gjenstand for en kommersiell vurdering, og må som et minimum tilfredsstillende statsstøtteregelverket i EØS-avtalen.

Eksportfinans har i tillegg til det ovennevnte lagt frem enkelte andre krav, blant annet knyttet til prising av lån som skal overtas og dekning av avbruddskostnader. Departementets vurdering er at staten bør kunne gi sitt samtykke til å dekke disse kostnadene, som en del av forhandlingene med Eksportfinans.

Som nevnt i Prop. 34 S (2011–2012) vil Eksportfinans utføre arbeidet i overgangsfasen på statens regning og risiko. Dette vil også medføre at Eksportfinans holdes skadesløs for eventuelle krav fra tredjeparter knyttet til de aktuelle låneavtalene. For øvrig vil staten i overgangsavtalen med Eksportfinans søke å ha alminnelige ansvarsbetingelser som gjelder for denne type tjenesteleveranser.

1.5.4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget vil ikke innebære økte administrative utgifter for Nærings- og handelsdepartementet utover det som er redegjort for under økonomiske og administrative konsekvenser i Prop. 34 S (2011–2012).

Gjennom forslagene som er fremmet i denne proposisjonen og Prop. 34 S (2011–2012) er det ikke lenger behov for tilsagnsfullmakt VI i Prop. 1 S (2011–2012), nummer 3. Den vil derfor ikke bli benyttet slik det nå ser ut.

1.5.5 Budsjettforslag

Forslagene i denne proposisjonen innebærer at anslaget på utbetalingsbehov øker. Basert på oversikter fra Eksportfinans forventes 18,2 mrd. kroner å komme til utbetaling i CIRR-kvalifiserte prosjekter i resten av 2011 og 2012. Det er imidlertid stor usikkerhet om når utbetalingene vil skje. På bakgrunn av usikkerheten i kapitalmarkedene og at alternative finansieringskilder vil kunne tørke opp, må man ta høyde for at lånebeløpet som forventes å komme til utbetaling kan bli høyere enn 18,2 mrd. kroner. I tillegg utgjør lån som tidligere er utbetalt 7 mrd. kroner, mens lån som kommer til refinansiering ved endt marginbindingsperiode i 2012 utgjør om lag 6,2 mrd. kroner. På bakgrunn av dette foreslår departementet å øke bevilgningsforslaget for lån med 10 mrd. kroner, fra 30 mrd. kroner til 40 mrd. kroner.

Utbetaling i forbindelse med overtakelse av lån som er gitt av Eksportfinans, foreslås dekket under kap. 934 ny post 90. Øvrige utgifter i forbindelse med overtakelse av disse lånene foreslås dekkes under kap. 934 ny post 75. Størrelsen på sistnevnte utgifter er ikke kjent på nåværende tidspunkt. Det foreslås derfor at Nærings- og handelsdepartementet gis fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med beløp i forbindelse med revidering av statsbudsjettet våren 2012.

Avhengig av den faktiske utnyttelsen av ordningen kan det bli behov for å justere Finansdepartementets lånefullmakter. Regjeringen vil eventuelt komme tilbake til dette i en senere proposisjon.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Else-May Botten, Lillian Hansen, Arne L. Haugen, Ingrid Heggø og lederen Terje Aasland, fra Fremskrittspartiet, Per Roar Bredvold, Harald T. Nesvik og Torgeir Trældal, fra Høyre, Frank Bakke-Jensen, Svein Flåtten og Elisabeth Røbekk Nørve, fra Sosialistisk Venstreparti, Alf Egil Holmelid, fra Senterpartiet, Irene Lange Nordahl, og fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide, viser til Prop. 34 S (2011–2012) der regjeringen foreslår at det skal opprettes en overgangsordning med en lånebevilgning på 30 mrd. kroner for å sikre norske bedrifter et konkurransedyktig eksportfinansieringstilbud. Ordningen foreslås opprettet med umiddelbar virkning. I tillegg viser komiteen til Prop. 42 S (2011–2012), endringer i Prop. 34 S (2011–2012), hvor bevilgningen foreslås utvidet med 10 mrd. kroner til totalt 40 mrd. kroner totalt. I tillegg fremmes nye forslag om overtagelse av lån med tidligere delutbetalinger samt overtagelse av lån som kommer til refinansiering.

Komiteen viser til at Eksportfinans har som formål å utvikle og tilby konkurransedyktige finans tjenester til norsk eksportindustri. Eksportfinans administrerer i dag ordningen med subsidierte fastrentelån (CIRR-lån) på vegne av staten, den såkalte 108-ordningen. Utgangspunktet for ordningen er OECD-avtalen som regulerer konkurransen mellom landene blant annet når det gjelder rente- og avdragsvilkår for offentlig støttede lån ved kapitalvareeksport. Ordningen bidrar til at norske eksportører av kapitalvarer kan konkurrere på like vilkår med eksportører fra andre land med nasjonale eksportkredittordninger.

Komiteen viser til at det i kjølvannet av finanskrisen i 2008 ble satt i gang et omfattende internasjonalt arbeid for å styrke finansinstitusjoners soliditet, og i denne forbindelse ble EUs regelverk for store engasjementer for kredittinstitusjoner skjerpet.

Komiteen viser til at det nye EU-direktivet øker kravene til kapitaldekning bak Eksportfinans sine utlån og reduserer utlånstørrelse per søker. Komiteen viser videre til at det nye regelverket og markedets reaksjoner har ført til at Eksportfinans' evne til å yte et konkurransedyktig eksportfinansieringstilbud er sterkt redusert.

Komiteen er gjort kjent med at det ikke har lyktes Eksportfinans og de største eierne i å komme frem til en oppkapitaliseringsplan som sikrer en god nok framtidig eksportfinansieringsordning gjennom Eksportfinans. Komiteen har videre merket seg at flere av høringsinstansene ga uttrykk for at en oppkapitalisering av Eksportfinans ikke ville gi tilstrekke-

lig forutsigbarhet i tiden framover og slik sett ikke ville være en robust nok ordning. Komiteen deler denne vurderingen.

Komiteen merker seg videre at regjeringen ikke har sett det som et reelt alternativ å søke om varig unntak fra regelverket for Eksportfinans.

Komiteen viser til at regjeringen foreslår å opprette en eksportfinansieringsordning i statlig regi, for å sikre videreføring av et konkurransedyktig eksportfinansieringstilbud til norsk eksportindustri. Komiteen slutter seg til at en slik ordning opprettes og understreker betydningen av at ordningen blir fleksibel og konkurransedyktig. Fram til en permanent ordning er opprettet vil det være behov for en midlertidig overgangsordning. En slik overgangsordning foreslås etablert i samarbeid med Eksportfinans, noe komiteen slutter seg til.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til Prop. 42 S (2011–2012) hvor regjeringen foreslår noen endringer/tilføyelser i overgangsbestemmelsene. Flertallet mener de forslag til endringer/tilføyelser som fremkommer er viktige og gir et ytterligere bedre eksportfinansieringstilbud i overgangsperioden. Flertallet anser det som viktig at det nå foreslås å ikke sette en øvre ramme for tilsagn om nye CIRR-kvalifiserte lån. Siden det ofte er stor usikkerhet om volumet på tilsagnene vil dette sikre forutsigbarhet for eksportindustrien. Flertallet legger til grunn for overgangsordningen at regjeringen har tilstrekkelige fullmakter for å håndtere situasjonen fram til 1. juli 2012, og at eventuelle ytterligere tiltak kan legges fram for Stortinget på egnet måte på et senere tidspunkt. Flertallet viser videre til statsrådets brev til komiteen datert 6. desember 2011, der det redegjøres for hva som nå gjøres fra regjeringens side for å hindre at næringslivet opplever stopp i eksportfinansieringstilbudet fram til overgangsordningen er operativ. Flertallet merker seg at regjeringen har sørget for å gi norske eksportører et kontinuerlig tilbud og er tilfreds med at ordningen er operativ i den forstand at det utbetales lån med forbehold om Stortingets samtykke, og at det også vil bli gitt nye lånetilsagn med det samme forbehold.

Komiteen er opptatt av at den permanente ordningen skal bli operativ så raskt som mulig og har merket seg at det vil bli opprettet et interimsstyre for å håndtere organisatorisk arbeid knyttet til oppstarten av den permanente ordningen. Komiteen vil vise til at det i forbindelse med den åpne høringen ble fremmet som synspunkt at styrelederen for interimsstyret bør inneha rollen som arbeidende styreleder. Komiteen vil understreke betydningen av tett kon-

takt mellom interimsstyret og departementet for overgangsordningen slik at framdriftsplanen kan opprettholdes for å ha den permanente ordningen på plass innen 1. juli 2012. Komiteen vil videre anmode regjeringen om å avklare forholdet knyttet til eventuell virksomhetsoverdragelse så raskt som mulig.

Komiteen ser det som hensiktsmessig at Eksportfinans skal administrere overgangsordningen, og har merket seg at det fortsatt skal kunne utbetales CIRR-kvalifiserte lån med CIRR-rente (108-lån) eller markedsrente. Komiteen merker seg videre at den midlertidige ordningen innebærer at Eksportfinans fungerer som tilrettelegger for eksportfinansieringstilbudet i Norge på vegne av staten, mens staten er motpart i avtalene. Fordringer og tilsagn som etableres i overgangsperioden overtas av det statlige organet når dette er etablert.

Komiteen ser det som avgjørende for eksportindustriens konkurransekraft at det også i overgangsordningen legges opp til å videreføre opsjonen med markedsrenter, slik at det gis mulighet til å velge mellom fastsatt CIRR-rente eller markedsrente ved utbetaling av lånet.

Komiteen viser til at det i Prop. 34 S (2011–2012) fremgår at man i overgangsordningen vil legge ESAs referanserenter til grunn, men merker seg at regjeringen vil gå i dialog med ESA om å sikre en fleksibel utlånsrente på markedslånene som er i overensstemmelse med EØS-avtalens statsstøtteregler. Komiteen forutsetter at regjeringen avklarer dette forholdet så raskt som mulig og at man snarest får på plass en ordning for å fastsette markedsrente som vil være en korrekt markedsmessig prising av lånet, og som gir overgangsordningen tilstrekkelig konkurransekraft, troverdighet og fleksibilitet for de aktuelle aktørene.

Komiteen vil videre understreke betydningen av at overgangsordningen innebærer at denne ordningen skal kunne ivareta alle relevante hensyn til fleksibilitet som Eksportfinans ville kunne håndtert, i forhold til nye CIRR-kvalifiserte lån og forhold knyttet til refinansiering etc.

Komiteen merker seg at regjeringen varsler at den senest 1. juli 2012 vil opprette en permanent eksportfinansieringsordning i statlig regi. Komiteen ser det som viktig at den nye statlige eksportfinansieringsordningen skal være robust, pålitelig og kostnadseffektiv, og sikre norsk eksportindustri gode, forutsigbare og konkurransedyktige vilkår. Komiteen vektlegger at staten snarest iverksetter tiltak for å sikre seg nødvendig kompetanse for å kunne ivareta de viktige oppgavene den nye statlige instansen skal ha, og ser det som naturlig at man i størst mulig grad bygger videre på den unike kompetansen som de ansatte i Eksportfinans besitter. Komiteen merker

seg at regjeringen i proposisjonen signaliserer at det statlige organet kan organiseres som en etat eller et særlovsselskap. I komiteens høring er det blitt pekt på særlovsselskap som den mest hensiktsmessige organisasjonsformen. Komiteen ser fordeler med dette og ber regjeringen vurdere dette nærmere i det videre arbeidet. Komiteen merker seg videre at regjeringen vil fremme forslag for Stortinget om opprettelse av en ny permanent statlig eksportfinansieringsordning, herunder bevilgningsmessige konsekvenser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til svar fra statsråden på spørsmål fra komiteen datert 9. desember 2011, hvor det kommer frem at det etter departementets syn ikke er behov for endringer i utformingen av den foreslåtte overgangsordningen på bakgrunn av den aktuelle situasjonen i finansmarkedene.

Flertallet merker seg videre at basert på de tall Eksportfinans har lagt frem, vurderer departementet og de øvrige eierne selskapets finansielle status, likviditetsposisjon og kapitalstatus som adekvat med hensyn til å håndtere sine innlån og utlån på en måte som ivaretar alle økonomiske interesser i selskapet.

Flertallet har videre merket seg at staten sammen med de øvrige eierne av Eksportfinans følger situasjonen for selskapet og at regjeringen vil orientere og involvere Stortinget på egnet måte dersom situasjonen skulle bli vesentlig endret.

Flertallet viser videre til at det i statsrådets brev til komiteen fremgår at ratingbyråenes nedgradering av Eksportfinans hovedsakelig synes å være begrunnet med at Eksportfinans i fremtiden ikke skal håndtere 108-ordningen på vegne av staten. Flertallet merker seg at det legges opp til at partene skal bli enige om oppsigelse av 108-avtalen for nye tilsagn, og understreker betydningen av at man får på plass en statlig ordning som vil være mer robust og forutsigbar for norske kapitalvareeksportører.

Flertallet har merket seg at departementet i sitt svar uttaler at de ikke har grunnlag for å si at nedgraderingen av Eksportfinans vil påvirke kredittratingen av andre norske kredittinstitusjoner, samtidig som det ikke kan utelukkes. Flertallet ber regjeringen følge denne situasjonen særdeles nøye og eventuelt vurdere tiltak for om mulig å motvirke dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at manglende initiativ og muligens også manglende vilje fra regjeringens side til å prøve ut muligheten for et varig unntak fra kapitaldeknings-

direktivet etter hvert brakte Eksportfinans i en uholdbar stilling i markedet. Disse medlemmer vil bemerke at regjeringen var kjent med situasjonen for Eksportfinans allerede fra senhøsten 2010. Videre at både Finanstilsynet i et brev i april 2011 til Finansdepartementet og 2 uavhengige juridiske rapporter i november 2011 slo fast at det kunne være mulig med et slikt unntak, men at et slikt alternativ aldri ble forsøkt benyttet.

Disse medlemmer viser videre til at Eksportfinans i løpet av høsten 2011 ble nedgradert av internasjonale ratingbyråer, mistet sine konkurransefortrinn og etter hvert havnet i en situasjon hvor de ikke lenger kunne yte konkurransedyktige eksportfinansieringstilbud til norske bedrifter. Regjeringen må bære ansvaret for at norsk eksportindustri i lang tid svevde i uvisshet om hva de kunne tilby sine kunder ved kontraktsinngåelser og på den måten mistet forutsigbarhet, konkurransekraft og mulige kontrakter.

Disse medlemmer viser videre til at regjeringens løfte fra 18. november 2011 om at overgangsordningen som ble kunngjort samme dag og skulle tre i kraft umiddelbart fortsatt ikke er operasjonalisert. Eksportfinans har fortsatt ikke kunnet ta opp sine normale tilbud til kundene og den fortsatte usikkerhet har medført ytterligere nedgraderinger av selskapet, betydelige verdinedganger for obligasjons-eierne og i tillegg spredt usikkerhet langt inn internasjonale banksystemer om validiteten av den norske stats intensjoner og garantier for selskapet. Den fortsatte nedgraderingen av selskapet er problematisk for lån som allerede er etablert i selskapet, og det er et faktum at det er norske myndigheter som har ansvaret for at denne situasjonen har oppstått.

Disse medlemmer støtter forslaget i proposisjonen om endringer i statsbudsjettet for 2011 i forbindelse med den midlertidige statlige eksportfinansieringsordningen hvor det inngås avtale med Eksportfinans om en overgangsordning. Disse medlemmer støtter også de foreslåtte fullmakter i proposisjonen under kapitlene II-V.

Disse medlemmer forutsetter at allerede etablerte lån i Eksportfinans vil bli videreført på en måte som sikrer aktørene konkurransedyktig finansiering i hele lånets løpetid slik at disse ikke tvinges til en uforutsett refinansiering med påfølgende økte kostnader. Disse medlemmer forutsetter videre at regjeringen nå bidrar klart og tydelig til å gjenopprette kapitalmarkedenes tillit til selskapet.

Disse medlemmer vil sterkt understreke at den unike kompetanse på eksportfinansiering som finnes i Eksportfinans må sikres for den fremtidige virksomhet. Ytterligere unødige forsinkelser i overtagelsesprosessen som bidrar til tap av slik kompetanse fordi det ikke kommer nødvendige avklaringer

av de ansattes muligheter i den nye organisasjonen, vil være uakseptabelt.

Disse medlemmer viser til endringsforslagene til Prop. 34 S (2011–2012) som fremkommer av tilleggsproposisjonen Prop. 42 S (2011–2012) og tilslutter seg endringene.

Disse medlemmer viser til at tilleggsproposisjonens innhold bekrefter at den kommer som en følge av at regjeringen ikke hadde den nødvendige oversikt og kontroll over hva som var nødvendig å foreta seg da man presenterte Eksportfinansløsningen 18. november 2011. Disse medlemmer viser til at det i Prop. 42 S (2011–2012) pekes på flere forhold som er kommet frem i dialogen med Eksportfinans etter at Prop. 34 S (2011–2012) ble lagt frem og som har nødvendiggjort tilleggsproposisjonen. Disse medlemmer mener det har vært en lite profesjonell håndtering å ikke involvere Eksportfinans sitt styre både tidligere og på en mye sterkere måte enn det som har vært gjort og mener at det kunne sørget for en langt bedre prosess.

Disse medlemmer finner begrunnelsen om innsideproblematikk for ikke å involvere Eksportfinans sitt styre nokså besynderlig og vil vise til at styret i Eksportfinans gjennom sin ordinære behandling av lånesaker ofte må ha kommet i situasjoner med innsideproblematikk. Mange børsnoterte selskaper hørte jo med til kundegruppen.

Disse medlemmer mener at det fortsatt hefter usikkerhet ved videreføringen av Eksportfinans sitt låneprodukt i statlig regi. En videreføring innebærer en CIR-ordning, kombinert med opsjon på markedsrente, fast eller flytende, og proposisjonene gir ingen tydelig anvisning på hvordan markedsrenten skal fastsettes. Disse medlemmer viser til at Prop. 34 S (2011–2012) understreker forutsetningen om at lån på markedsmessige vilkår må tilfredsstille statsstøttereguleringen og at rentene må være så markedsnære som mulig. Disse medlemmer forutsetter at det blir etablert mekanismer som fastsetter en markedsrente, slik at denne oppfattes som korrekt markedsprising og gir trygghet for de kommersielle aktørene.

Disse medlemmer viser til at proposisjonen vil legge ESA's referanserenter til grunn og vil understreke at den neppe er en godt egnet mekanisme for å gi riktig prising av kreditt i markedet til enhver tid. Disse medlemmer mener at det overordnet viktige i denne sammenheng er at institusjonen kan tilby reelle markedsrenter som har kommersiell troverdighet.

Disse medlemmer vil understreke at regjeringens håndtering av denne saken har skapt en situasjon i internasjonale finansmarkeder hvor innlåne til Eksportfinans ble omsatt til langt under pålydende og at den internasjonale fundingen av andre norske

og nordiske banker ble negativt påvirket som følge av dette. Det medførte at kapital ble dyrere og at regjeringen blir sendt til norske lånekunder og forbrukere.

Disse medlemmer mener at regjeringen må finne anledninger, på en bedre måte enn man så langt har gjort, til å skape mer tillit i det internasjonale finansmarkedet om at endringene i Eksportfinans vil skje uten at selskapets investorer får noen øket risiko. Disse medlemmer mener dette kan skje ved at regjeringen gir tydelige erklæringer og garantier for at en slik risiko ikke vil kunne oppstå.

Disse medlemmer viser til at internasjonale markeder i lengre tid har vært labile, og at endringene og nedbyggingen av Eksportfinans ikke kunne kommet på et stort dårligere tidspunkt. Derfor er det nå overordnet viktig for norske låntagere og finansinstitusjoner generelt at regjeringen i den videre fremdrift av saken bruker sin autoritet til å gjenreise den internasjonale tilliten til at Eksportfinans kan stå ved sine inngåtte forpliktelser i nedbyggingsfasen med staten i ryggen.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til brev fra Nærings- og handelsdepartementet til komiteen datert 9. desember 2011 som besvarer oppfølgingsspørsmål fra komiteen om Eksportfinans' finansielle status og eventuelle følger av misligholdserklæringer fra obligasjonseiere overfor Eksportfinans. Disse medlemmer viser til at statsråden i dette brev avviser en rekke spørsmål om eventuelle negative konsekvenser for selskapet og eksportindustrien ved eventuelle misligholdserklæringer som hypotetiske problemstillinger. Disse medlemmer legger derfor til grunn at departementet ikke er kjent med informasjon og dokumentasjon fra Eksportfinans eller andre når det gjelder eventuell misligholdsfare som gir departementet grunn til å vurdere situasjonen annerledes enn man har gjort på bakgrunn av de opplysninger som kommer frem i selskapets pressemelding av 23. november 2011. Disse medlemmer vil understreke at kontinuitet i eksisterende finansieringstilbud til norsk eksportindustri er en avgjørende rammebetingelse for at viktige bedrifter med svært mange ansatte over hele landet kan opprettholde sin konkurransekraft i en urolig økonomisk situasjon. Disse medlemmer legger derfor til grunn at alle virkemidler og muligheter vurderes og eventuelt benyttes slik at det ikke skapes diskontinuitet i finansieringsordningene.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet er meget kritiske til regjeringens arbeid vedrørende implementeringen av EUs kapitalkravdirektiv. Det blir fra regjeringens side hevdet at det ikke var mulig å få et varig unntak fra dette direk-

tivet, og på denne bakgrunn valgte man å akseptere det som ligger der med en liten utsettelse før implementering. Disse medlemmer stiller seg undrende til denne konklusjonen all den tid 17 EU-land allerede har fått unntak. Det faktum at en ikke valgte å gå veien om å få på plass et varig unntak har medført at finansinstitusjonen Eksportfinans ASA ble nedgradert av Moody's 28. oktober d.å. Etter dette ble det helt umulig for dette selskapet, der staten har en eierandel på 15 pst., å kunne tilby eksportfinansiering til konkurransedyktige vilkår. Dette kapitalkravet fra EU medførte videre at det totale lånebeløp som enkeltsekskap kunne ta opp ble betydelig redusert, og flere selskap hadde allerede en portefølje som lå over det maksimale fremtidige beløpet som ville være i størrelsesorden 1,3 til 1,4 mrd. kroner ut ifra den egenkapital som selskapet hadde til rådighet. Dette medførte at det oppstod stor usikkerhet både i industrien og ikke minst hos dem som er avhengig av denne ordningen om hvordan en skulle kunne løse den situasjonen som nå hadde oppstått som følge av at regjeringen ikke hadde sørget for et varig unntak fra direktivet. Regjeringen kom etter en tid på banen og kunne meddele at det ville bli fremmet forslag om en ny eksportfinansieringsløsning som ville avløse nåværende ordning. I påvente av at denne skulle komme på plass ble det annonsert en overgangsordning slik at ingen skulle bli rammet av den situasjonen som var oppstått. Denne overgangsordningen har det imidlertid tatt tid å få på plass til tross for lovnaden om at denne skulle iverksettes straks, bl.a. grunnet diskusjoner med ESA vedrørende rentefastsettelse og hva som eventuelt vil kunne bli oppfattet som statsstøtte. Dette var aldri et problem i Eksportfinans ASA all den tid dette selskapet måtte finne sin finansiering i det internasjonale finansmarkedet og måtte således betale markedsrente i henhold til dette. Disse medlemmer mener at regjeringen nå sitter med et betydelig ansvar for på en best mulig måte å

rydde opp i den usikkerheten en har vært medvirkende til å skape. Dette medfører at den midlertidige ordningen som nå skal komme på plass raskt må bli avløst av en permanent eksportfinansieringsordning. Det er i den forbindelse svært viktig at man klarer å beholde den kompetanse som Eksportfinans ASA i dag har knyttet til dette feltet. En må også sørge for å fjerne den usikkerhet som i dag måtte finnes i finansmarkedet og innen bransjen som både kjøper og leverer kapitalintensive produkter, så raskt som mulig. Disse medlemmer mener at dette best gjøres ved at den nye ordningen opprettes som et særlovsselskap uten politiske føringer fra regjeringen. Dette er svært viktig både for selskapets omdømme og troverdighet. Videre vil dette også kunne redusere fremtidig risiko knyttet til eventuelle påstander om statlig subsidiering. Disse medlemmer vil videre påpeke at det bør være mulig for dem som er i den gamle ordningen, og som har så store engasjementer at de nå vil kunne få problemer med fremtidig finansiering til konkurransedyktig rente som følge av den oppståtte situasjonen, å få en refinansiering inn mot den nye ordningen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at den nye ordningen knyttet til eksportfinansiering blir organisert som et særlovsselskap.»

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for at den nye ordningen knyttet til eksportfinansiering blir organisert som et særlovsselskap.

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen, og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2011 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
934		Internasjonaliseringstiltak	
	90 (ny)	Lån til midlertidig statlig eksportfinansieringsordning for CIRR-kvalifiserte lån, <i>kan overføres</i> , blir bevilget med	40 000 000 000

II

Fullmakt til å inngå avtale

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet gis fullmakt til å inngå en avtale med Eksportfinans om en overgangsordning for CIRR-kvalifiserte lån hvor Eksportfinans fungerer som tilrettelegger.

III

Fullmakt til å utgifts- og inntektsføre uten bevilgning

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2011 og 2012 uten bevilgning kan:

1. utgiftsføre utgifter til en kontrollfunksjon ved tilrettelegging og undertegning av låneavtaler under kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet, ny post 22 *Utgifter til kontrollfunksjoner*.
2. utgiftsføre vederlag til Eksportfinans ASA for de tjenester selskapet utfører for staten som følge av overgangsordningen for CIRR-kvalifiserte lån, under kap. 934 Internasjonaliseringstiltak, ny post 74 *Tilrettelegging av overgangsordning for CIRR-kvalifiserte lån*.
3. inntektsføre renteinntekter som følge av overgangsordningen for CIRR-kvalifiserte lån, under nytt kap. 3934 Internasjonaliseringstiltak, ny post 80 *Renter fra overgangsordning for CIRR-kvalifiserte lån*.
4. inntektsføre avdrag på utestående fordringer som følge av overgangsordningen for CIRR-kvalifiserte lån, under nytt kap. 3934 Internasjonaliseringstiltak, ny post 90 *Avdrag fra overgangsord-*

ning for CIRR-kvalifiserte lån.

5. utgiftsføre utgifter til et interimsstyre, som ledd i arbeidet med å opprette et statlig organ som skal stå for det CIRR-kvalifiserte eksportfinansieringstilbudet i Norge under kap 934, ny post 22 *Interimsstyre for statlig eksportfinansieringsordning*.
6. utgiftsføre utgifter i forbindelse med overtakelse av allerede gitte lån av Eksportfinans under kap. 934 ny post 75 *Utgifter til overtakelse av lån*.

IV

Fullmakt til å gi tilsagn

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2011 og 2012 kan gi tilsagn om nye CIRR-kvalifiserte lån uten en øvre ramme.

V

Fullmakt til å overta lån

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet kan:

1. overta i sin helhet CIRR-kvalifiserte lån som er honorert fra Eksportfinans ASA fra 18. november 2011 og frem til en overgangsordning er operativ.
2. overta i sin helhet CIRR-kvalifiserte lån som er honorert fra Eksportfinans ASA hvor det har vært delutbetalinger før 18. november 2011.
3. overta i sin helhet CIRR-kvalifiserte lån som kommer til refinansiering ved endt marginbindingsperiode.

Oslo, i næringskomiteen, den 12. desember 2011

Terje Aasland

leder og ordfører

